

Zbiór Orzeczeń

Sprawa C-413/14 P

Intel Corp. Inc. przeciwko Komisji Europejskiej

Odwołanie – Artykuł 102 TFUE – Nadużycie pozycji dominującej – Rabat lojalnościowy – Kompetencje Komisji – Rozporządzenie (WE) nr 1/2003 – Artykuł 19

Streszczenie – wyrok Trybunału (wielka izba) z dnia 6 września 2017 r.

1. *Konkurencja – Normy Unii – Terytorialny zakres stosowania – Kompetencje Komisji – Dopuszczalność z punktu widzenia prawa międzynarodowego publicznego – Wprowadzenie w życie i kwalifikowane skutki praktyk stanowiących nadużycie w EOG – Alternatywne metody – Kryterium skutku natychmiastowego, istotnego i przewidywalnego – Zakres*

(art. 101, 102 TFUE)

2. *Odwołanie – Zarzuty – Zarzut skierowany przeciwko podstawie uzupełniającej – Zarzut nieistotny dla sprawy – Oddalenie*

(art. 256 ust. 1 TFUE; statut Trybunału Sprawiedliwości, art. 58 akapit pierwszy)

3. *Konkurencja – Postępowanie administracyjne – Uprawnienia Komisji – Uprawnienie do zebrania oświadczeń – Oświadczenia odnoszące się do przedmiotu postępowania – Rozróżnienie między spotkaniami formalnymi a spotkaniami nieformalnymi – Niedopuszczalność*

(rozporządzenie Rady nr 1/2003, motyw 25, art. 19 ust. 1; rozporządzenie Komisji nr 773/2004, art. 3)

4. *Konkurencja – Postępowanie administracyjne – Uprawnienia Komisji – Uprawnienie do zebrania oświadczeń – Oświadczenia odnoszące się do przedmiotu postępowania – Spoczywający na Komisji obowiązek rejestrowania w formie według jej wyboru każdego przeprowadzanego przez nią przesłuchania*

(rozporządzenia: Rady nr 1/2003, art. 19 ust. 1; Komisji nr 773/2004, art. 3 ust. 1, 3)

5. *Odwołanie – Zarzuty – Elementy uzasadnienia wyroku naruszające prawo Unii – Sentencja oparta na innych podstawach prawnych – Oddalenie*

(art. 256 ust. 1 TFUE; statut Trybunału Sprawiedliwości, art. 58 akapit pierwszy)

6. *Konkurencja – Postępowanie administracyjne – Poszanowanie prawa do obrony – Dostęp do akt – Zakres – Odmowa przekazania dokumentu – Konsekwencje – Konieczność wprowadzenia w zakresie ciężaru dowodu spoczywającego na danym przedsiębiorstwie rozróżnienia między dokumentami obciążającymi a dokumentami odciążającymi*

(rozporządzenie Rady nr 1/2003, art. 27 ust. 2)

7. *Pozycja dominująca – Nadużycie – Nadużycie wykluczające – Pojęcie – Dyskryminacja cenowa – Praktyka niemogąca sama w sobie sugerować obecności praktyki stanowiącej nadużycie wykluczające*

(art. 102 TFUE)

8. *Pozycja dominująca – Nadużycie – Rabat za wyłączność lub lojalnościowy – Zdolność do ograniczenia konkurencji i skutek w postaci wykluczenia – Analiza w świetle kryterium równie skutecznego konkurenta – Kryteria oceny*

(art. 102 TFUE)

9. *Odwołanie – Odwołanie uznane za zasadne – Wydanie orzeczenia co do istoty przez sąd odwoławczy – Warunek – Stan postępowania pozwalający na wydanie orzeczenia w sprawie – Brak – Skierowanie sprawy do Sądu*

(statut Trybunału Sprawiedliwości, art. 61 akapit pierwszy)

1. Reguły konkurencji Unii ustanowione w art. 101 i 102 TFUE dotyczą zbiorowego i jednostronnego zachowania o charakterze antykonkurencyjnym w ramach rynku wewnętrznego. Podczas gdy art. 101 TFUE zakazuje porozumień lub praktyk, których celem lub skutkiem jest zapobieżenie, ograniczenie lub zakłócenie konkurencji wewnątrz rynku wewnętrznego, art. 102 TFUE zakazuje nadużywania pozycji dominującej na rynku wewnętrznym lub na znacznej jego części. Jeśli chodzi o zastosowanie art. 101 TFUE, okoliczność faktyczna dla przedsiębiorstwa uczestniczącego w porozumieniu, iż ma siedzibę w państwie trzecim, nie stanowi przeszkody w zastosowaniu tego przepisu, jeśli takie porozumienie wywołuje skutki na terytorium rynku wewnętrznego. Ponadto w celu uzasadnienia zastosowania kryterium wprowadzenia w życie, uzależnianie możliwości zastosowania ustanowionych w prawie konkurencji zakazów od miejsca zawiązania kartelu sprowadzałoby się ewidentnie do ułatwienia przedsiębiorstwom obchodzenia tych zakazów. Tymczasem kryterium kwalifikowanych skutków realizuje ten sam cel, czyli cel uchwycenia zachowań nieprzyjętych z pewnością na terytorium Unii, lecz których antykonkurencyjne skutki mogą być odczuwalne na rynku Unii. Kryterium kwalifikowanych skutków może w związku z tym służyć za podstawę kompetencji Komisji.

Zatem kryterium kwalifikowanych skutków pozwala uzasadnić zastosowanie prawa konkurencji Unii w świetle prawa międzynarodowego publicznego, w wypadku gdy jest przewidywalne, iż analizowane zachowanie wywołuje natychmiastowe i istotne skutki w Unii.

To w świetle zachowania danego przedsiębiorstwa albo danych przedsiębiorstw ujmowanych jako całość, należy określić, czy Komisja posiada kompetencję konieczną do zastosowania, w każdym wypadku, prawa konkurencji Unii. W tym względzie dla spełnienia przesłanki polegającej na wymogu przewidywalności wystarczy uwzględnić prawdopodobne skutki zachowania na konkurencję. Z jednej strony, skoro w świetle zachowania przedsiębiorstwa zajmującego pozycję dominującą względem producenta komputerów, należało do strategii całości zmierzającej do tego, aby żaden komputer przenośny producenta komputerów wyposażony w produkt konkurenta, nie był dostępny na rynku, w tym w Europejskim Obszarze Gospodarczym (EOG), zachowanie przedsiębiorstwa zajmującego pozycję dominującą mogło wywołać natychmiastowy skutek w EOG. Z drugiej strony, przy strategii

takiej jak ta rozwinięta przez wspomniane przedsiębiorstwo względem producenta komputerów, mającej na celu uniemożliwienie dostępu do najważniejszych kanałów sprzedaży, należy wziąć pod uwagę zachowanie przedsiębiorstwa w ujęciu ogólnym w celu dokonania oceny istotnego charakteru jego skutków na rynku Unii i EOG.

Odmienny sposób postępowania doprowadziłby do sztucznego globalnego rozdrobnienia zachowania antykonkurencyjnego, które mogło mieć wpływ na strukturę rynku w ramach EOG, ponieważ szereg różnych zachowań niesło ze sobą ryzyko uchylenia się od jurysdykcji Unii.

(zob. pkt 42–46, 49–52, 55–57)

2. Zobacz tekst orzeczenia.

(zob. pkt 63, 64, 105, 106)

3. W ramach postępowania administracyjnego w dziedzinie konkurencji, z brzmienia samego art. 19 ust. 1 rozporządzenia nr 1/2003 wynika, że przepis ten dąży do objęcia swoim zakresem zastosowania każdego przesłuchania mającego na celu zebranie informacji dotyczących przedmiotu dochodzenia. Motyw 25 wspomnianego rozporządzenia uściśla w tym względzie, że celem rozporządzenia jest wzmocnienie uprawnień dochodzeniowych Komisji pozwalających w szczególności na przesłuchiwanie wszelkich osób, które mogą posiadać użyteczne informacje, i rejestrowanie złożonych oświadczeń.

Artykuł 19 ust. 1 rozporządzenia nr 1/2003 stanowi zatem podstawę prawną uprawniającą Komisję do przeprowadzania przesłuchań z osobą w ramach dochodzenia, co potwierdzają prace przygotowawcze do tego rozporządzenia.

Żaden argument oparty na brzmieniu tego przepisu albo na realizowanym przez niego celu nie pozwala na wniosek, że prawodawca zamierzał wprowadzić rozróżnienie między dwiema kategoriami rozmów dotyczących przedmiotu dochodzenia ani wykluczyć z zakresu stosowania tego przepisu niektórych z tych rozmów.

Tak więc Sąd niesłusznie uznał, że należało dokonać rozróżnienia spośród spotkań przeprowadzonych przez Komisję w ramach dochodzenia między formalnymi przesłuchaniami podlegającymi pod zakres stosowania art. 19 ust. 1 rozporządzenia nr 1/2003 w związku z art. 3 rozporządzenia nr 773/2004 odnoszącego się do prowadzenia przez Komisję postępowań zgodnie z art. 81 i 82 [WE] i nieformalnymi spotkaniami znajdującymi się poza zakresem stosowania tych przepisów.

(zob. pkt 84–88)

4. W ramach postępowania administracyjnego w dziedzinie konkurencji, art. 3 ust. 1 rozporządzenia nr 773/2004 odnoszącego się do prowadzenia przez Komisję postępowań zgodnie z art. 81 i 82 [WE], który stanowi, że Komisja informuje także przesłuchiwaną osobę o zamiarze zarejestrowania przesłuchania, musi być rozumiany jako oznaczający nie w ten sposób, że rejestracja przesłuchania ma charakter fakultatywny, lecz że Komisja ma obowiązek pouczenia danej osoby o zamierzonym zarejestrowaniu. Artykuł 3 ust. 3 rozporządzenia nr 773/2003, który uściśla, że Komisja może rejestrować oświadczenia składane przez osoby przesłuchiwane, oznacza zatem, że jeżeli Komisja postanowi za zgodą osoby przesłuchiwanej przeprowadzić przesłuchanie na podstawie art. 19 ust. 1 rozporządzenia nr 1/2003, ma ona obowiązek zarejestrować to przesłuchanie w całości, bez uszczerbku dla możliwości wyboru Komisji co do sposobu rejestracji.

Wynika stąd, że na Komisji spoczywa obowiązek rejestrowania w formie według jej wyboru każdego przesłuchania przeprowadzanego przez nią na podstawie art. 19 rozporządzenia nr 1/2003 w celu zebrania ze swej strony informacji dotyczących przedmiotu dochodzenia.

(zob. pkt 89–91)

5. Zobacz tekst orzeczenia.

(zob. pkt 94)

6. Zobacz tekst orzeczenia.

(zob. pkt 96–101)

7. Zobacz tekst orzeczenia.

(zob. pkt 133–137)

8. W dziedzinie konkurencji art. 102 TFUE nie ma na celu uniemożliwienia przedsiębiorstwu zdobycia, dzięki jego własnym świadczeniom, dominującej pozycji na rynku. Przepis ten nie zmierza także do zapewnienia, aby konkurenci mniej skuteczni niż przedsiębiorstwo zajmujące pozycję dominującą pozostali na rynku. Zatem nie każdy skutek w postaci wykluczenia musi koniecznie prowadzić do naruszenia konkurencji. Z definicji konkurencja oparta na jakości może doprowadzić do zniknięcia z rynku lub do odsunięcia na dalszy plan konkurentów mniej skutecznych, a zatem – mniej interesujących dla konsumentów w szczególności pod względem cen, możliwości wyboru, jakości i innowacyjności. Tymczasem na przedsiębiorstwie zajmującym pozycję dominującą ciąży szczególna odpowiedzialność za to, by swym zachowaniem nie naruszało ono skutecznej i niezakłóconej konkurencji na wspólnym rynku. Z tego względu art. 102 TFUE zakazuje w szczególności przedsiębiorstwu zajmującemu pozycję dominującą stosowania praktyk powodujących skutki w postaci wykluczenia wobec jego konkurentów uważanych za będących równie skutecznymi jak to przedsiębiorstwo oraz wzmacniających jego dominującą pozycję przy użyciu środków innych niż konkurencja oparta na jakości. Z tej perspektywy nie każda konkurencja cenowa może zatem być uznana za zgodną z prawem. W tym względzie już orzeczono, że w przypadku przedsiębiorstwa zajmującego dominującą pozycję na rynku fakt związania nabywców – nawet na ich wniosek – obowiązkiem lub obietnicą zaopatrywania się wyłącznie w tym przedsiębiorstwie celem pokrycia całości lub znacznej części ich zapotrzebowania stanowi nadużywanie dominującej pozycji w rozumieniu art. 102 TFUE, bez względu na to, czy to zobowiązanie zostało zaciągnięte bez dodatkowych zastrzeżeń, czy też w zamian za przyznanie rabatu. To samo dotyczy sytuacji, w której takie przedsiębiorstwo, nie nakładając na nabywców formalnego obowiązku, stosuje, na mocy umów zawartych z tymi nabywcami albo jednostronnie, system rabatów lojalnościowych, to znaczy upustów przyznawanych pod warunkiem, że klient zaopatruje się celem pokrycia całości lub istotnej części swojego zapotrzebowania wyłącznie w przedsiębiorstwie zajmującym pozycję dominującą.

Niemniej jednak to orzecznictwo należy uściślić, w wypadku gdy dane przedsiębiorstwo w toku postępowania administracyjnego podnosi dowody na poparcie tego, że jego zachowanie nie miało zdolności do ograniczenia konkurencji, a w szczególności – wywołania skutków zarzucanego wykluczenia. W takim wypadku Komisja jest nie tylko zobowiązana do zbadania z jednej strony wagi pozycji dominującej przedsiębiorstwa na rynku właściwym i z drugiej strony stopnia objęcia rynku zarzucaną praktyką, jak również warunków i sposobów przyznawania analizowanych rabatów, okresu ich ważności i ich wysokości, lecz także ma ona obowiązek przeprowadzenia oceny istnienia strategii mającej na celu wykluczenie z rynku konkurentów przynajmniej o takiej samej skuteczności.

Analiza zdolności wykluczającej jest również istotna dla oceny kwestii, czy system rabatów wchodzący zasadniczo w zakres zakazu z art. 102 TFUE może być obiektywnie uzasadniony. Ponadto wynikające z systemu rabatów skutki wykluczenia, niekorzystne dla konkurencji, mogą zrównoważyć, czy też przeważać korzyści pod względem efektywności, z których ma pożytek również konsument. Takie wyważenie skutków kwestionowanej praktyki – korzystnych i niekorzystnych dla konkurencji – może być dokonane w decyzji Komisji dopiero po przeprowadzeniu związanego z analizowaną praktyką badania potencjału w zakresie wykluczenia konkurentów przynajmniej tak samo skutecznych. Jeśli w decyzji stwierdzającej, że system rabatów stanowi nadużycie, Komisja przeprowadzi taką analizę, to do Sądu należy zbadanie wszystkich argumentów przedsiębiorstwa zajmującego pozycję dominującą zmierzających do podważenia ustaleń dokonanych przez Komisję, jeśli chodzi o zdolność wykluczającą systemu analizowanych rabatów.

Komisja w niniejszej sprawie, podkreślając w spornej decyzji, że analizowane rabaty z samej swojej natury miały potencjał do ograniczenia konkurencji w ten sposób, że analiza wszystkich okoliczności sprawy, a w szczególności test AEC (as efficient competitor test), nie były konieczne dla stwierdzenia nadużycia pozycji dominującej, jednak przeprowadziła we wspomnianej zaskarżonej decyzji, dogłębne badanie tych okoliczności, poświęcając szczegółowe rozważania na swoją analizę przeprowadzoną w ramach testu AEC, analizę, która doprowadziła ją do wniosku, że konkurent równie skuteczny musiałby stosować ceny, które byłyby nierealne, i że stąd praktyka polegająca na analizowanych rabatach mogła mieć skutki w postaci wykluczenia takiego konkurenta.

Wynika stąd, że w spornej decyzji test AEC miał realne znaczenie przy dokonywaniu przez Komisję oceny zdolności praktyki przedmiotowych rabatów do wywołania skutku w postaci wykluczenia równie skutecznych konkurentów.

W tych okolicznościach Sąd miał obowiązek zbadania wszystkich argumentów przedsiębiorstwa zajmującego pozycję dominującą sformułowanych na temat wspomnianego testu.

Tymczasem Sąd orzekł, że nie było konieczności zbadania, czy Komisja przeprowadziła test AEC w sposób zgodny z zasadami sztuki i bez popełnienia błędów, i że nie było też konieczne zbadanie kwestii, czy alternatywne obliczenia zaproponowane przez skarżącą zostały dokonane w prawidłowy sposób.

W związku z powyższym Sąd uznał test AEC przeprowadzony przez Komisję za pozbawiony jakiegokolwiek znaczenia i nie ustosunkował się zatem do krytyki wyrażonej względem niego przez przedsiębiorstwo zajmujące pozycję dominującą.

W konsekwencji Sąd niesłusznie powstrzymał się w ramach swojego badania potencjału spornych rabatów w zakresie ograniczenia konkurencji od uwzględnienia argumentacji przedsiębiorstwa zajmującego pozycję dominującą mającej na celu ujawnienie zarzucanych błędów popełnionych przez Komisję w ramach testu AEC.

(zob. pkt 133–147)

9. Zobacz tekst orzeczenia.

(zob. pkt 148–150)